

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ РЕГІОНУ

***Резюме.** Розроблено концепцію стратегії розвитку промисловості будівельних матеріалів регіону. Основними стратегічними цілями визначено: випуск конкурентоспроможної продукції, ефективне використання власних сировинних ресурсів, налагодження співпраці в межах будівельного кластера, міжнародне співробітництво.*

***The summary.** The concept of strategy of building materials industry in the region is developed. The primary strategic goals include the production of competitive products, efficient use of natural resources, cooperation within the building cluster, international cooperation.*

***Ключові слова.** Будівельний комплекс, промисловість будівельних матеріалів, стратегія розвитку промисловості будівельних матеріалів регіону.*

Постановка проблеми. Будівельний комплекс є однією з основних складових економіки країни. Важлива роль у будівельному комплексі належить промисловості будівельних матеріалів, що полягає в забезпеченні будівництва відповідними матеріалами та конструкціями. Причому від розвитку промисловості будівельних матеріалів і від якості взаємозв'язків будівництва та промисловості будівельних матеріалів залежить розвиток усього будівельного комплексу.

Якщо з 2000 року разом з будівництвом промисловість будівельних матеріалів стабільно розвивалася, то упродовж 2008–2009 років спостерігалось значне зниження виробництва. Для виходу з кризових умов господарювання та перспективного розвитку промисловість будівельних матеріалів потребує удосконалення управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами управління будівельним комплексом займалися ряд науковців, серед них: Асаул Л.Н., Батуков С.А., Веріжников І.В., Крупка Я.Д., Литвин Б.М., Моїсеєнко Є.С., Пинда Ю.В., Савчук Л.І., Сердюк Т.В., Хахльов О.В. та інші.

Метою дослідження є розроблення концептуальних засад ефективного розвитку промисловості будівельних матеріалів регіону.

Виклад основних результатів дослідження. Необхідною умовою стабільного функціонування будівництва та створення основи для його ефективного зростання є випереджаючий розвиток промисловості будівельних матеріалів. Враховуючи надзвичайно розгалужену структуру виробництва будівельних матеріалів, де кожен з напрямів має свої тенденції, завдання і проблеми розвитку, набуває особливого значення державна підтримка та координація даних підприємств, а також наявність чіткого стратегічного управління.

Для ефективного розвитку промисловості будівельних матеріалів та забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції підприємствами галузі нами розроблено концепцію стратегії розвитку промисловості будівельних матеріалів Тернопільської області (рис. 1) [1]. Визначено чотири основні стратегічні цілі, реалізація кожної з яких здійснюється протягом трьох етапів, розрахованих на короткотермінову (2011–2012 роки), середньостермінову (2011–2016 роки) та довготермінову (2011–2020 роки) перспективу:

1. Випуск конкурентоспроможної продукції.

Першочерговим є ґрунтовне дослідження ринку будівельних матеріалів, визначення можливостей та пріоритетних напрямів розвитку для підприємств Тернопільської області. Для запозичення позитивного досвіду ведення бізнесу та впровадження нових технологій у виробництво важливим є організація поїздок на успішні вітчизняні та іноземні підприємства галузі. У результаті повинна бути сформована система заходів, необхідних для корекції обсягів виробництва і номенклатури продукції та послуг згідно з потребами ринку.

У середньотерміновій перспективі передбачається модернізація виробництва для випуску конкурентоспроможної продукції, що включає виведення фізично зношених основних засобів, зниження енергозатратності виробництва будівельних матеріалів, поширення практики проведення енергоаудиту підприємств промисловості будівельних матеріалів, орієнтація на впровадження інновацій у виробництво будівельних матеріалів.

У результаті проведення вказаних заходів у довготерміновій перспективі планується налагодження випуску конкурентоспроможної продукції. Як наслідок тісної взаємодії

підприємств галузі з науковими установами, планується створення власних інноваційних розробок та впровадження їх у виробництво.

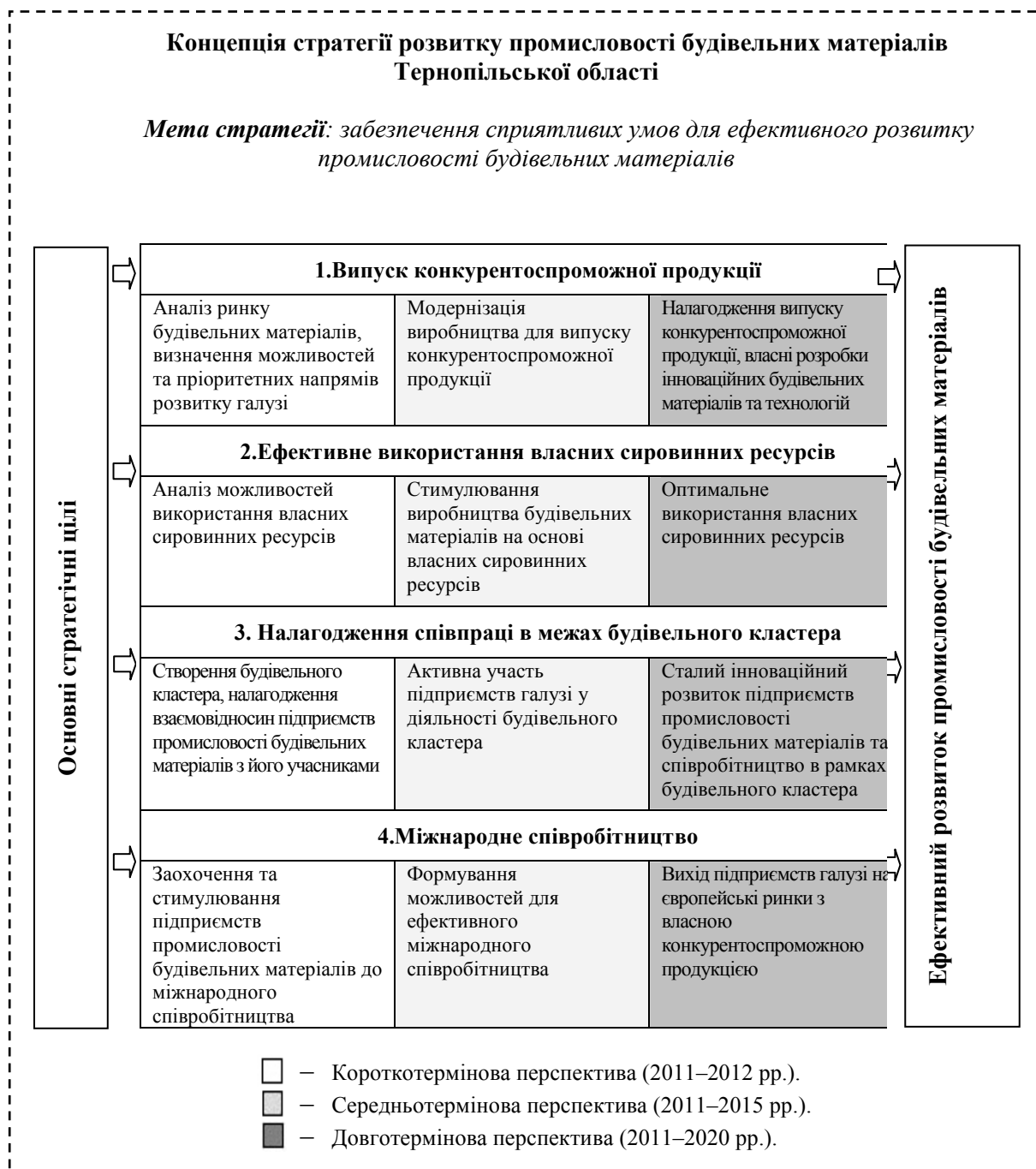

Рисунок 1. Концептуальні засади стратегії розвитку промисловості будівельних матеріалів до 2020 р.

2. Ефективне використання власних сировинних ресурсів.

Першочерговим є моніторинг можливостей використання власних сировинних ресурсів. На основі дослідження мінерально-сировинної бази Тернопільської області виявлено значні запаси сировини для виробництва будівельних матеріалів. Зокрема, в межах області розвідано близько 300 родовищ, серед них: поклади вапняків, крейди, гіпсу, керамічної сировини. У Монастириському та Бережанському районах Тернопільської області виявлено значні поклади мергелю, який вважається високоякісною сировиною для виробництва цементу.

Використовуючи методику комплексного оцінювання потенціалу розвитку промисловості будівельних матеріалів, визначено, що „точками росту” цегельної промисловості Тернопільської області є Заліщицький, Козівський та Тернопільський райони [2,3]. Саме вони потребують подальшої детальної діагностики наявних родовищ керамічної сировини, виробничих потужностей та формування системи заходів модернізації виробництва для випуску високоякісної лицевої цегли з високими теплоізоляційними характеристиками.

У середньотерміновій перспективі передбачається стимулювання виробництва будівельних матеріалів на основі власних сировинних ресурсів. Одним із необхідних заходів є розроблення паспорта мінерально-сировинної бази Тернопільської області, що міститиме детальну характеристику наявних запасів сировини для виробництва будівельних матеріалів, економічного оцінювання можливих умов їх добування та переробки.

На довготерміновий термін планується оптимізація використання власних сировинних ресурсів, що супроводжуватиметься здешевленням продукції промисловості будівельних матеріалів, створенням нових робочих місць, підвищенням рентабельності підприємств галузі.

3. *Налагодження співпраці в межах будівельного кластера.*

Враховуючи складну економічну ситуацію, в якій перебуває на сьогодні промисловість будівельних матеріалів Тернопільської області, вважаємо необхідним формування в межах області будівельного кластера [4].

Для інформування бізнесових структур щодо перспектив створення будівельного кластера та визначення умов співпраці підприємств будівельних матеріалів, будівельних підприємств, владних структур, науково-освітніх закладів необхідно провести в області ряд семінарів, конференцій, засідань за „круглим столом”.

На середньотермінову перспективу передбачається активна участь підприємств промисловості будівельних матеріалів у діяльності кластера. Зокрема, необхідним є:

- здійснення стандартизації продукції на основі загальної для будівельного кластера системи стандартів якості сировини та готової продукції;
- проведення ефективного сумісного маркетингу, рекламних кампаній, торгових ярмарок, сприяння формуванню позитивного іміджу будівельного кластера;
- стимулювання інноваційної діяльності, активна співпраця з науковими та освітніми установами, сприяння комерціалізації наукових досягнень;
- кооперація з учасниками кластера з метою залучення необхідних інвестицій у модернізацію виробництва.

До 2020 року планується забезпечення сталого розвитку та співробітництва підприємств промисловості будівельних матеріалів у рамках будівельного кластера.

4. *Міжнародне співробітництво.*

Заохочення та стимулювання підприємств галузі до міжнародного співробітництва є однією з важливих передумов ефективного розвитку галузі.

Першочерговим завданням є налагодження стабільних бізнес-зв'язків у сфері міжнародної економічної співпраці з потенційними іноземними партнерами. Необхідно провести ряд коопераційних бірж, бізнес-зустрічей, форумів, засідань за „круглим столом”, семінарів, конференцій за участю представників іноземного бізнесу. Зокрема, потрібно забезпечити активну участь підприємств галузі в міжнародних інвестиційних форумах, які щорічно проводяться у місті Тернополі. Для інформування представників іноземного бізнесу стосовно експортних можливостей підприємств галузі необхідним є розроблення та надання в торговельні представництва іноземних держав пропозицій щодо експортних можливостей підприємств промисловості будівельних матеріалів.

Важливим є розповсюдження інформації про виробників будівельних матеріалів регіону серед зарубіжних виробничих і торгових партнерів через проект «Розробка технологій просування вітчизняних товарів та послуг на світові ринки з використанням інформаційно-комунікаційних мереж» на базі ресурсу «Україна промислова».

Модернізація виробництва будівельних матеріалів забезпечить у середньотерміновій перспективі формування можливостей для ефективного міжнародного співробітництва. Важливим є сприяння просуванню експортоспроможної продукції виробників області на зовнішні ринки з боку владних структур.

На довготермінову перспективу передбачається вихід на європейські ринки з власною конкурентоспроможною продукцією.

Стратегія розвитку промисловості будівельних матеріалів розроблена з урахуванням положень Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 року №1001; Стратегії економічного та соціального розвитку Тернопільської області до 2015 року, затвердженої рішенням Тернопільської обласної ради від 8 грудня 2004 року №354.

Розроблення та організаційне забезпечення реалізації стратегії згідно з визначеними стратегічними цілями пропонується здійснювати головному управлінню економіки Тернопільської обласної державної адміністрації. Для реалізації стратегії передбачається надання пропозицій та формування відповідних програм:

- управлінням капітального будівництва стосовно створення будівельного кластера в області, залучення підприємств промисловості будівельних матеріалів до діяльності будівельного кластера, а також упровадження у будівництво нових будівельних матеріалів, конструкцій та виробів;

- головним управлінням розвитку інфраструктури щодо енергозбереження у виробництві будівельних матеріалів, ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів у даній галузі, впровадження сучасних енергозберігаючих технологій, а також розроблення та впровадження механізму стимулювання ефективного використання місцевих природних ресурсів (сировини для виробництва будівельних матеріалів) на підприємствах промисловості будівельних матеріалів;

- управлінню освіти і науки щодо науково-технічного та інноваційного розвитку підприємств промисловості будівельних матеріалів, підвищенню рівня професійної освіти, підвищення якості робочої сили на підприємствах галузі;

- управлінню зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності щодо активізації зовнішньоекономічних зв'язків, налагодження іноземного інвестиційного та торговельного співробітництва між підприємствами промисловості будівельних матеріалів, виходу підприємств галузі на зовнішній ринок;

- головному управлінню праці та соціальної політики щодо збереження і створення нових робочих місць на підприємствах промисловості будівельних матеріалів.

Для узгодження стратегічних пріоритетів розвитку промисловості будівельних матеріалів області з довготерміновими напрямками розвитку міст, районів місцеві органи виконавчої влади розроблятимуть стратегії розвитку промисловості будівельних матеріалів відповідних територій на період до 2020 року та проводитимуть заходи з їх реалізації.

Реалізація Стратегії здійснюватиметься на основі відповідного щорічного плану заходів, який буде складовою програм економічного та соціального розвитку області на поточний рік.

Координацію діяльності підприємств промисловості будівельних матеріалів, їхньої взаємодії з інвестиційними та фінансовими структурами, діяльності місцевих органів виконавчої влади щодо виконання заходів стосовно реалізації стратегії пропонується здійснювати головному управлінню економіки обласної державної адміністрації Тернопільської області.

Основні напрями стратегії повинні коригуватися з урахуванням економічної ситуації в країні й регіоні та в установленому порядку згідно з відповідними погодженнями з Міністерством економіки, Міністерством регіональної політики та будівництва, іншими урядовими установами.

Висновки. Розроблена концепція стратегії розвитку промисловості будівельних матеріалів дозволить створити передумови ефективного розвитку галузі, що забезпечуватиметься підвищенням конкурентоспроможності продукції, оптимізацією використання власних сировинних ресурсів, кластеризацією будівельного комплексу, створенням сприятливих умов для міжнародного співробітництва. Основні положення стратегії розвитку промисловості будівельних матеріалів знайдуть відображення під час розроблення середньотермінових і щорічних програм економічного й соціального розвитку Тернопільської області та її районів, при формуванні цільових програм розвитку промисловості та будівельного комплексу області, програм розвитку енергозберігаючих технологій та

енергозбереження, науково-технічного та інноваційного розвитку, розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Використана література

1. Цепенюк Н.М. Концептуальні засади стратегічного розвитку промисловості будівельних матеріалів регіону // Матеріали XIV-ї наук. конф. Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, 27–28 жовт. 2010 р.: тези доп. – Том III. – Тернопіль, 2010. – С.24.
2. Федішин Б.П. Факторний аналіз потенціалу розвитку промисловості будівельних матеріалів регіону / Б.П. Федішин, Н.М. Цепенюк // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – Вип. 10. – Київ, 2009. – С.93–99.
3. Цепенюк Н.М. Методика комплексної оцінки потенціалу розвитку промисловості будівельних матеріалів / Н.М. Цепенюк // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Вип. 251. – Т. 1. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С.268–275.
4. Цепенюк Н.М. Формування будівельних кластерів в межах регіону / Н.М. Цепенюк // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – Черкаси, 2010. – Вип. 24. – Ч. I. – С.219–222.